

säkert. 16 i är djupt hugget och tydligt; ingen bst har funnits. 17 a är säkert. Likaså 18—20 ris. 20 s är ett egendomligt, ornamentalt format s þ, liksom 28 och 40 s. 21 i; ingen bst kan spåras. R. 22: endast nedre delen av en stav. R. 23 är helt oklar. R. 24: hst är tydlig; möjligen r (eller u). R. 25: hst är tydlig, bst oviss. R. 26 är oklar (möjligen a). R. 27: hst är tydlig; en fördjupning t. h. därom liknande bst i u är snarast naturlig. 28 s tydligt; likaså 29 i. Därefter sannolikt ett sk . R. 30 helt oviss (k?). R. 31: hs tämligen tydlig. R. 32: hst tydlig; från dess nedre ända utgår en bst, liknande bst i f; den övre är ej tydlig. Mellan r. 31 och r. 32 har möjligen funnits ännu en runa, likaså mellan r. 32 och r. 33. 33 k? 34 f är tämligen säker. R. 35: hst är tydlig; möjligen a. 36 þ med bst i vinkel þ. 37 i. 38—41 ikso är tämligen tydligt. Därefter finnas inga spår av runor.

Dybeck 1863¹:

iinousruk · nrno · kiariknanulausi · kipiaiaiaiksa
5 10 15 20 25 30 35 40

C. M. Bolm 1877:

× ain · ous · inar · lrbi · pkia risnt · nu - ausi · kal - aifa · r - ikso ...
5 10 15 20 25 30 35 40

v. Friesen 1898:

... n · ousinr · trbi · pkia risn - · nu - orsi · k - ofa - faifikso
5 10 15 20 25 30 35 40

Följande runor betecknas av v. Friesen som säkra: 4—6, 8, 11, 14—21, 27—29, 34, 38—41, som tämligen säkra: 12, 23, 24, 32 o, 34 a.

903. Västerby, Läby sn.

Pl. 173.

Litteratur: B 447, L 116, D 1:160. J. Bureus, Fa 6 s. 67 n:r 103 (Bureus' egen uppteckning), s. 151 n:r 263 (likaså), s. 223 n:r 281 (Rhezeliuss), Fa 10:2 n:r 47 d, Fa 5 n:r 257, Fa 1 s. 59; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Ullerakerensia (1719), s. 337; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 46, 359; R. Dybeck, Runa (fol.) 2 (1876), s. 36; UFT h. 6 (1877), s. 9; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 38; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB); Fornminnesinventering i Läby sn 1937—38 (hs i ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (Fa 10:2), kopparstick (Ff 6 n:r 104); J. Leitz (och J. Hadorph), träsnitt (i Peringskiöld a. a. och B 447); Dybeck a. a.; v. Friesen foto (ATA, UUB).

Runstenen står i norra kanten av landsvägen Uppsala—Läby—Vänge, 40 m. Ö om vägskälet, där vägen genom Nästen till Ramsta och Örsundsbro tager av från landsvägen, och o. 500 m. V om Läby kyrka. Ristningsytan vetter åt S. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala».

Runstenen var känd redan av Bureus. Han har två gånger granskat inskriften, andra gången den 19 juli 1641. Han anger platsen: »Vid Lådeby Vesterby» (Fa 6), »Västan för Vester Lådeby byen» (Fa 10:2), »Läduby Västrby vid byen» (Fa 5). Rhezelius: »Widh Ladyby i gårdet» (Fa 6). — Ransakningarna (1672): »Wästerby på giärdet weed byyn 1 steen påskrifwen.» Peringskiöld: »Westerby Runstenen vid Byen» (B 447: »Västerby», L 116: »Westerby»). — O. Celsius har granskat inskriften den 6 och 8 okt. 1726. — Dybeck: »Stenen står invid landsvägen, som löper utmed och norr om byn.»

¹ För att underlätta jämförelsen ha runorna i de tre äldre läsningarna blivit numrerade efter vår egen (s. 623).

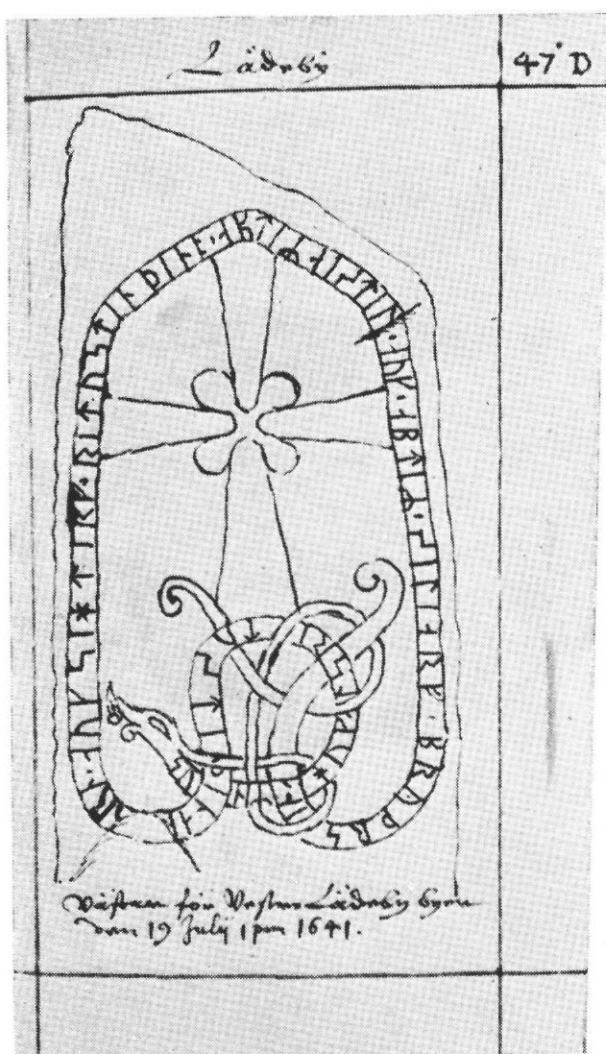

Fig. 424. U 903. Västerby, Läby sn. Efter teckning av Bureus.

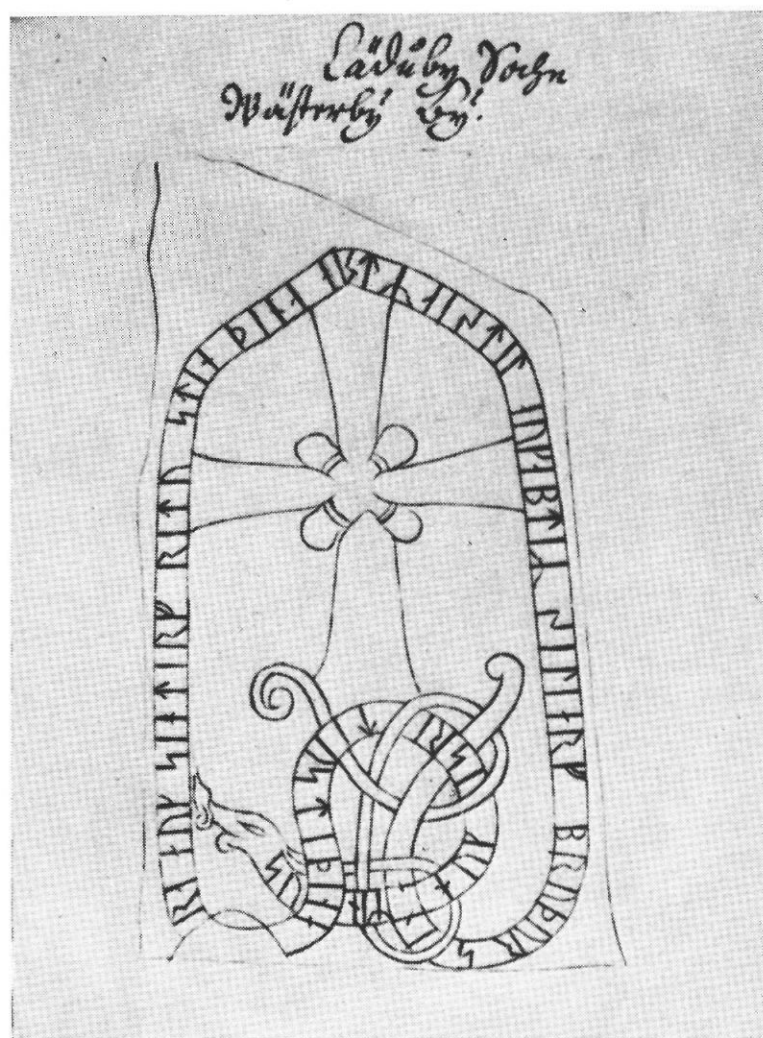

Fig. 425. U 903. Västerby, Läby sn. Efter kopparstick av Bureus.

Rödgrå granit. Höjd 1,46 m., bredd 0,93 m. Ytan plan och tämligen slät, men småknottrig. Ristningen är djupt huggen och synnerligen väl bevarad. Den är något svagare upptill, där ett par runor även äro skadade.

Inskrift (med det inom [] efter B 447):

sibiurn · auk sihtarf · ritu stin þino · abtir · aisti[n] · auk abtir · sitiarf · brupr sina

sunir hukals ritu sti þino ·

Sigbjörn ok Sigdiarfr rettu stæin þenna æftir Øystæin ok æftir Sigdiarf, brøðr sina. Synir Hugals rettu stæin þenna.

»Sigbjörn och Sigdjärv reste denna sten efter Östen och efter Sigdjärv, sina bröder. Hugals söner reste denna sten.»

Till läsningen: Inskriften börjar nedtill på v. sidan, strax nedanför det ställe där runslingan har gått över drakens hals. Den går sedan utmed stenens ytterkanter och slutar på h. sidan nedtill, ungefär mitt emot inskriftens början. Inskriften har tydligen från början varit beräknad för detta utrymme. — Första runan är något otydlig (jfr B 447 och D 1: 160). Men något annat än **ʀ** kan icke komma i fråga, och detta kan icke tolkas annat än som ett **s**. H. bst är rak, vinkelrät mot mellanstapeln, absolut icke böjd som en **k**-bst. Inskriften har såväl **ʀ** som **ʀ** (r. 37, 49, 80); jfr också 22 **s** **ʀ**. 3 **b**: nedre bst bredare än den övre och når ramlinjen ett avsevärt stycke t. h. om hst; liknar därför ett **ʀ**. Alla runorna i namnet 1—7 **sibiurn** äro f. ö. fullt säkra.

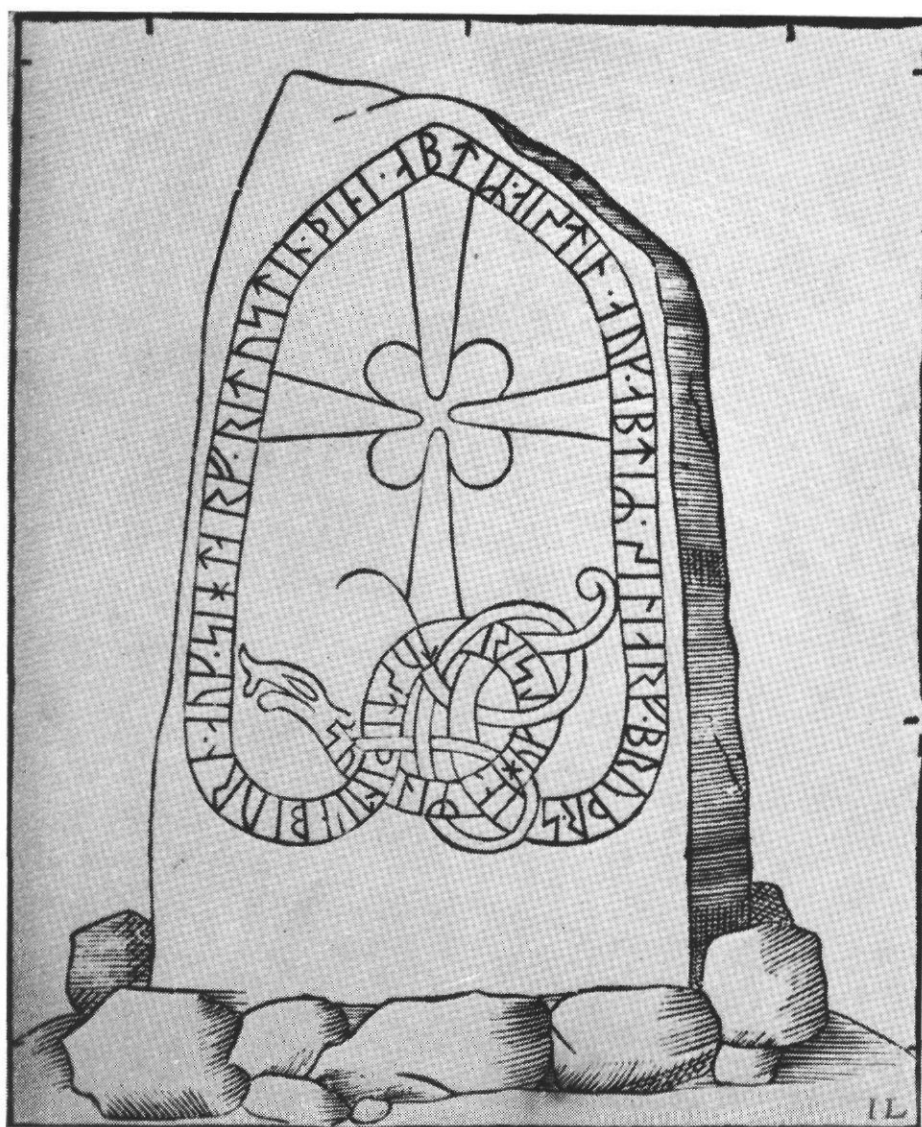

Fig. 426. U 903. Västerby, Läby sn. Efter B 447.

Likaså namnet 11—17 **sihtarf**. Intet sk torde finnas efter 10 **k**. 19 och 24 **i** äro icke stungna. Intet sk efter 21 **u** och 25 **n**. 22 **s** har formen **h**, men v. stapelns nedre del är betydligt grundare än det övriga. Huggningen är endast påbörjad. Vid 40 **n** har en avflagrings (eller avslagning) skadat ristningen; övre delen av hst är borta, av bst finnes intet säkert spår. Sannolikt intet sk efter 43 **k**. Alla runorna i namnet 49—55 **sitiarf** äro synnerligen tydliga. 58 **u** är icke stunget. Intet sk efter 60 **r** eller efter 64 **a**. — Intet sk framför 65 **s**. 66 **u** är icke stunget. Övre delen av 67 **n** är skadad. Intet sk efter 69 **r**, 75 **s**, 79 **u**, 82 **i**. 70 **h** är svagt, särskilt hst; dock säkert. 72 **k** är icke stunget. Bst i 73 **a** är ansatt på en korsande slinglinje, som sålunda tjänar som hst. 77 **i** är icke stunget; icke heller 82 **i**. Bst i 78 **t** äro svaga. Något **n** finnes icke efter 82 **i**. En **n**-bst är icke, såsom man möjligen ha kunnat vänta, huggen på h. sidan av den mötande slinglinjen. Ristaren har tydligen funnit det orimligt att hugga en runa på en slinga, som måste tänkas gå under den mötande ormkroppen. Då utrymmet här var trångt och han måste spara plats, har han säkerligen menat, att **n** skall tänkas vara dolt under den korsande slingan. Bst i 83 **p** är ansatt på den andra av de korsande slinglinjerna. Runorna 83—86 **pino** stå mycket trångt, särskilt i jämförelse med det följande 1—7 **sibiurn**. 86 **o** har icke runans vanliga form med bst på h. sidan, utan dessa äro huggna på v. sidan, tydligen för att ge plats åt det följande sk **ı**, varmed inskriftens båda delar åtskiljas. Ristaren har sålunda måst hushålla med det knappa utrymmet: han har nödgats utelämna en runa, ge en annan en ovanlig form och på ett påfallande sätt sammantränga de sista runorna. Detta måste bero på att huvuddelen av inskriften (r. 1—64) redan var huggen — ej blott planerad —, när återstoden (r. 65—86) tillkom såsom ett tillägg. Det har annars varit mycket lätt att genom en förskjutning av hela inskriften mot runslingans avslutning undgå dessa nödfallsåtgärder.

Bureus, teckning i Fa 10:2: Runorna 1—5 dolda av något föremål. 15 i, 40 l, 51 l, 58 y, 80—86 **stin pina**. Fa 6 s. 67: 1—7 **ati · biurn**, 15 a, 40 i, 49—55 **siolarf**, 58 u, 80—86 **sti · pina**. Fa 6 s. 151: 1—7 ... **rn**, 15 i, 40 l, 51 l, 58 y, 80—86 **stin pina**. Teckningen i Fa 10:2 och läsningen i Fa 6 s. 151 äro daterade samma dag, den 19 juli 1641. — Rhezelius (Fa 6 s. 281): 1—7 ... **urn** 15 a, 39—40 **an**, 49—55 **siktarf**, 58 u, 80—86 **sti pino**. — Hadorph och Leitz (B 447): 1—7 - i · **biurn**, 29 i, 40 n, 51 l, 58 u, 70—75 **hukls**, 80—86 **sti pint**. R. 1 är oklar, men Peringskiöld, som måhända själv har granskat stenen, läser den som **s**, även om han för 1—2 **si** tillsammans med inskriftens sista ord (**pintsi**). — Celsius: 1—7 - **ibiurn**, 15 a, 40 n, 51 l, 58 u, 70—75 **hukals**, 80—86 **stin** (med n-bst på ornamentslinjen) **pina**. R. 1 har Celsius alldeles riktigt tecknat |¹ (med rak övre bst). — Dybeck: 1—7 - i · **biurn**, 15 a, 29 i, 40 n, 49—55 **si - -arf**, 58 u, 70—75 **hukals**, 80—86 **stin** (med n-bst på ornamentslinjen) **pino**. Dybeck uppfattar inskriftens första namn som **i biurn** och för (liksom Peringskiöld) de närmast föregående runorna till inskriftens slut. »Inskriftens tre sista stafvar, af hvilka den medlersta bara till hälften återstår, äro svåra att tyda.» Han har (liksom Celsius) tecknat dem rätt väl: |¹. — I *UFT* h. 6 (1877) meddelas inskriften »efter en af studenten C. M. Bolm gjord granskning». Första namnet läses 1—7 **ikibiurn**. Dybeck har (i *Runa* fol., 1876) anslutit sig till denna läsning. »Hon börjar, efter hvad jag nu någorlunda säkert fann, med namnet **ikibiurn** ... och slutar med Runurkundernas **pino**.» — v. Friesen: 1—7 **kibiurn**; 1 k är »säkert». 11—17 **sihtarf**; 35—40 **aisti -**; 40 n t. h. skadat av en avflagring; »dock synes till höger ännu spår af bistafven just på kanten mellan flagringen och det bibehållna». 49—55 **sitiarf**; 58 u. 65—69 **synir**; pricken i 66 y »grund men säker». 70—75 **hukals**. 82 i eller u.

Två män, Sigbjörn och Sigdjärv, söner av Hugal, ha låtit resa stenen till minne av sina bröder Östen och Sigdjärv. *Sigbiorn* (med kortformen *Sibbi*) är ett rätt vanligt namn. Om *Sigdiarf* se U 109. 35—40 **aistin** kan återge såväl ett *Æistæinn* som ett *Øystæinn*; se härom S. Bugge i *ATS* 10: 1, s. 50. Det senare är otvivelaktigt vanligare. — 70—75 **hukals** (gen.) torde återge genitiven av ett *Hugall*, vilket namn förmodligen är identiskt med adjektivet isl. *hugall* 'tankfull, förtänksam'. Från början är det sålunda ett tillnamn. I en urkund 1399 nämnes *Huggalz arwom* (Lundgren o. Brate, *Personnamn*), vilket kan innehålla samma namn (Västmanland). För övrigt är det helt okänt, icke endast i Sverige utan i hela Norden.

11—17 **sihtarf** (nom.) och 49—55 **sitiarf** (ack.) måste avse samma namn *Sigdiarf*, trots den olika stavningen. Att nominativändelsen -r saknas i den förra formen, kan bero på att följande ord (**ritu**) börjar med r. Att två bröder ha burit samma namn, kan givetvis icke ha varit vanligt, men alldeles enastående är det icke. Om ytterligare ett exempel i uppländska inskrifter se U 490. Se vidare E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 9 not 1. Möjligen har den yngre Sigdjärv, som deltagit i resandet av stenen, blivit född först efter den äldre Sigdjärvs död och uppkallad efter honom. Mindre sannolikt torde det vara, att, såsom Brate förmodar, »två bröder skiljas genom namnvarianterna Sigdärv och Sigdjärv» (11—17 **sihtarf** och 49—55 **sitiarf**). Med 11—17 **sihtarf** jfr U 647 **sikterf**, U 109 **sihtirf**, U 744 **porterf**, U 597 **uiterf**, U 721 **terfs** (gen.), fsv. *Sighdærf*, *Asdærf*, *Ædærf*.

En annan egendomlighet i inskriften är dess formulering. »Hugals söner reste denna sten» är ett tillägg, inhugget efter den övriga inskriften. Man ville ha faderns namn med i inskriften och lyckades åvägabringa detta, om också på ett något klumpigt sätt genom upprepning: »Sigbjörn och Sigdjärv reste denna sten ... Hugals söner reste denna sten.»

Runstenen är, ehuru osignerad, med säkerhet ristad av Åsmund Kåreson.